

Son illər Azərbaycanda dilçiliyin inkişafı istiqamətində uğurlu addımlar atılmışdır. Dövlət prezidenti cənab İlham Əliyevin «Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı haqqında» 23 may 2012-ci il tarixli sərəncamı ilə ölkəmizdə dilçiliyin yeni perspektivləri müəyyənləşdirildi. Sərəncamdan sonra hazırlanmış Dövlət Proqramında isə dilçiliyin müxtəlif problemlərinin həllinə yönəlməmiş müddəalar öz əksini tapdı. Bunlar içərisində əsas maddələrdən biri də dilçiliyin inkişafı üçün yeni kadr potensialının hazırlanması, gənc tədqiqatçıların yetişdirilməsi və müasir elmi nailiyyətlərə söykənən tədqiqatların ortaya qoyulması məsələsi idi. Təbii ki, ötən müddət ərzində bu istiqamətdə ciddi işlər görülmüş və bu gün də davam etməkdədir.

Ölkə rəhbərinin sərəncamından bir az əvvəl, yəni 01 may 2012-cil ildən akademik Tofiq Hacıyevin rəhbərliyi ilə fəaliyyətə başlayan Bakı Dövlət Universitetinin «Türkoloji araşdırmalar» Elmi Tədqiqat Laboratoriyasının gənc əməkdaşları bu müddət ərzində bir sıra tədbirlər həyata keçirmişlər. Bunlardan biri də əməkdaşların üç illik əməyinin nəticəsi kimi birlikdə ərsəyə gətirdikləri «Tür-

losina tarixi baxış») adlı tədqiqat işində Birinci Türkoloji Qurultayın çağırılma sərböbləri, qurultaya hazırlıq işləri geniş şəkildə təqdim edilir. Qurultayda müzakirəyə çıxarılmış əlifba məsələsinə xüsusi diqqət ayrılaraq əlifba mövzusunda söylənilən məruzələr bir neçə aspektdən (sosial-mədəni, texniki, siyasi və s.) təhlil olunur. Azərbaycanda latın əlifbasının qəbuluna, kirilə keçid prosesinə və müstəqillik dövründə yenidən latına qayıdış məsələsinə ardıcıl nəzər salınır. Son dövrdəki əlifba ilə bağlı verilən fərman və sərəncamların önəmi göstərilir. Ümumiyyətlə, tədqiqatda əlifba məsələsinə kompleks yanaşılaraq I Türkoloji Qurultaya qədərki və Qurultaydan sonrakı dövrün əlifba mənzərəsi elmi şəkildə şərh olunmuşdur.

ETL-nin gənc əməkdaşlarından olan doktorant Anar Fərəcovun «Azərbaycan dilində türk mənşəli sözlərin linqvistik xüsusiyyətləri ("A" saiti ilə başlayan sözlər əsasında)» mövzusunda araşdırması da maraqlıdır. Bu elmi araşdırmanın təkcə "A" saiti ilə başlayan sözlərlə bağlı aparılmış konkret linqvistik məsələlərin ortaya qoyulmasında mühüm rol oynayır. Tədqiqatda "A" saitinə qədərki türk dilindəki abidələrdə və müasir dilimizdə işlənmə imkanları müqayisə olunmuş, maraqlı

BDU-nun GƏNC TƏDQIQATÇILARININ TÜRKOLOGİYAYA İLK TÖHFƏSİ

(Türkoloji araşdırmalar - 1. Bakı: Elm və təhsil nəşriyyatı, 2015, 266 s.)

koloji araşdırmalar-1» adlı monoqrafik tədqiqatlar toplusudur. Kitabda 4 müəllifin ayrı-ayrı mövzularda yazdığı əsərlər türkologiyanın aktual məsələlərinə həsr olunmuşdur. Kitabın elmi redaktoru akademik Tofiq Hacıyev, rəyçiləri isə professor Məhərrəm Məmmədli və dosent Gülxanım Vəliyevadır.

«Türkoloji araşdırmalar» ETL-nin elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ülviyyə Hüseynovanın «Türk dillərinin etnoqrafik leksikası (qıpçaq qrupu dilləri əsasında)» adlı tədqiqat işində maraqlı məsələlərə toxunulur. Məlumdur ki, müasir dilçilikdə milli-etnokulturoloji problem ən vacib məsələlərdən sayılır. Milli özünəməxsusluq ideyası hər bir xalqın maddi və mənəvi mədəniyyətinin bütün sahələrinə nüfuz edir. Bunu xalqın mənəvi mədəniyyətinin tərkib və ayrılmaz hissəsi olan, onu yaşadan, etnik baxımdan şortlənən və milli xüsusiyyətlərini qoruyub saxlayan etnoqrafik leksikadadır. Bu cəhətdən etnoqrafik leksikanın tədqiqi üçün türk dilləri zəngin material verir. Burada türk dillərinin oğuz, qıpçaq, bulqar, karluq və s. dil qrupları tədqiqat obyektini kimi götürülmüşdür.

«Türkoloji araşdırmalar» ETL-nin kiçik elmi işçisi, doktorant Pərvin Eyvazovun «Azərbaycan və Türkiyə türkcələrində köməkçi nitq hissələri» adlı tədqiqat işində Azərbaycan və Türkiyə türkcələrində köməkçi nitq hissələrinin işlənmə xüsusiyyətləri araşdırılır. Məlumdur ki, bəhs olunan mövzu türkologiyada, o cümlədən Azərbaycan dilçiliyində araşdırılma da, bu istiqamətdə mübahisəli məsələlər hələ də qalmaqdadır. Təkcə Azərbaycan dilçiliyində köməkçi nitq hissələri barəsində xeyli sanballı tədqiqat əsərləri yazılmışdır. Ona görə də tədqiq olunmuş bu mövzuya yenidən qayıtmaq, müraicət etmək çətin olduğu qədər də məsuliyyətli işdir. Məhz buna görə də bu məsuliyyət yükünün ağırlığını hiss edən müəllif mövzu ilə "incə davranmağ"ı müvəffiq olmuşdur.

Laboratoriyanın kiçik elmi işçisi, doktorant Rəhil Bayramovun «Bəkir Çobanzadə və Birinci Türkoloji Qurultay (əlifba məsə-

li dil faktları aşkar edilmişdir. Mövzu müxtəlif dil səviyyələri üzrə tədqiqatda cəlb olunmuşdur. Tədqiqatın ən mühüm əhəmiyyətindən biri də "A" saiti ilə başlayan türk mənşəli sözlərin lüğətinin verilməsidir. Bu tədqiqat dilimizdə işlənmə digər sözlərlə başlayan türk mənşəli sözlərin araşdırılması istiqamətləri üçün mənbə roluna oynaya bilər.

Kitabı oxuduqca elmin pillələrinə ilk addımlarını atan olan gənc nəslin nüfəsi, ruhu duyulur. Elmi-nəzəri məsələlərə münasibətdə maraqlı fikirlərlə çıxış edən gənc müəlliflər təhlilləri analitik və pragmatik şəkildə aparmışlar.

Laboratoriya əməkdaşlarının ərsəyə gətirdikləri bu kitab filoloqlar üçün dəyərli bir töhfədir. Türkoloji araşdırma aparən müəlliflər, ümumiyyətlə, dilçilər bu monoqrafik topludan faydalana bilərlər.